

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ ๑๕

เรื่อง

“รัฐธรรมนูญกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา”

วันจันทร์ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เลขาธิการสภาการศึกษา (ดร.กมล รอดคล้าย) กล่าวชี้แจงต่อที่ประชุมว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้รับเกียรติอย่างสูงจาก นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ที่มาให้ความรู้และความเข้าใจเรื่องทิศทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. แก่ผู้เข้าร่วมเสวนาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำนวนประมาณ ๕๐ หน่วยงาน รวมทั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา สปท. คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สนช. จึงถือเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษาที่ได้มาร่วมรับฟังในวันนี้ โดยการจัดสภาการศึกษาเสวนาครั้งนี้ เป็นการจัดครั้งที่ ๑๕ หัวข้อเรื่อง “รัฐธรรมนูญกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งมีรูปแบบการจัดที่แตกต่างจากทุกครั้งที่ผ่านมา คือมุ่งเน้นการรับฟังเจตนารมณ์และทิศทางการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ใน (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. เพื่อที่หน่วยงานทางการศึกษาจะได้นำประเด็นที่เกี่ยวข้องไปเตรียมการ และจัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ใน (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ต่อไป

สาระสำคัญของการนำเสนอ โดย นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.)

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่า การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปประเทศ จึงมีการศึกษาข้อมูลสถานการณ์และกลไกการศึกษาของประเทศ พบว่าประเทศไทยมีการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาค่อนข้างมากแต่คุณภาพของเด็กยังไม่ดีขึ้น หากพิจารณาบริบทของประเทศในภาพรวมจะพบว่าประเทศไทยมีปัญหาหลายประการที่ทำให้ไม่เกิดความสุขสงบในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ การละเลยและการไม่สนใจปฏิบัติตามกฎหมาย การแสวงหาอำนาจในทางที่ไม่ชอบ และไม่ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายจะเขียนบทบัญญัติไว้อย่างไร ก็ยังมีการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งมีการหลอกลวงประชาชนในแง่มุมต่างๆ ที่ทำให้คนหลงเชื่อ

ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากระบบการศึกษา ทั้งๆ ที่มีความพยายามในการเลียนแบบการพัฒนา ระบบการเรียนการสอนของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ แต่ไม่สามารถนำมาพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จเหมือนต่างประเทศได้ สาเหตุที่สำคัญคือคนไทยไม่มีวินัย และไม่มีสำนึกของความรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคม ซึ่งต้องพิจารณาจากระบบการศึกษาและสถาบันการศึกษาที่เป็นสถานที่ของการปลูกฝังและอบรมสั่งสอนเด็กเป็นแห่งที่สองรองจากบ้าน ประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์มีการฝึกอบรมเด็ก โดยเน้นด้านวิชาการน้อยกว่าการเป็นผู้มีวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ต่อไปในอนาคตได้อย่างมีความรับผิดชอบ

แนวคิดของบทบัญญัติด้านการศึกษา

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดบทบัญญัติด้านการศึกษาใน (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. โดยมีแนวคิดสำคัญดังนี้

มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีแนวคิดในเบื้องต้นว่า เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับแล้ว ผู้เรียนจะสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ และในระหว่างเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ควรมิวิชาเลือกอื่นที่ไม่ใช่สาขาเชิงเทคโนโลยีมากเกินไป เช่น การถ่ายรูป การเย็บปักถักร้อย การวาดรูป ช่างไม้ ฯลฯ ให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติและทดลองทำ เพื่อให้รู้ความถนัดและความชอบของตนเอง และกระตุ้นให้เลือกตัดสินใจศึกษาต่อสายอาชีพ เป็นการตัดสินใจของผู้เรียนที่จะพัฒนาความสามารถให้เชี่ยวชาญและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามที่เลือก โดยรัฐบาลดึงดูดให้ศึกษาต่อโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี

ส่วนผู้ที่ศึกษาต่อเพื่อเป้าหมายเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา เบื้องต้นมีแนวคิดว่าการเป็นผู้ที่มีระดับสติปัญญาเพียงพอที่จะศึกษาต่อได้และมีความชอบ หากฐานะทางเศรษฐกิจไม่พร้อม รัฐควรสนับสนุนค่าใช้จ่าย แต่หากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี พ่อแม่ผู้ปกครองควรลงทุนเพื่อการศึกษา แต่ภายหลังมีเสียงเรียกร้องจะทำให้การศึกษาไม่ต่อเนื่อง จึงได้มีการประกาศนโยบายให้เรียนฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาว่าพ่อแม่ผู้ปกครองพยายามให้บุตรหลานเรียนจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และส่วนใหญ่จะสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขาตามความชอบของพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ง่ายและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดทำให้เกิดปัญหาว่างงานตามมา ทั้งนี้ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายของรัฐ มีแนวคิดที่ไม่จำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณผ่านคลัง สามารถจัดสรรงบประมาณกระจายไปยังโรงเรียนได้โดยตรง เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำเงินมาบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวโดยไม่ต้องรอรับการจัดสรรงบประมาณผ่านคลัง

มาตรา ๕๔ วรรคสอง “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย”

มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา “(๑) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

การจัดการศึกษาต้องเน้นการฝึกอบรมเด็กตั้งแต่จุดเริ่มต้นเพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญ เนื่องจากเด็กเกิดมามีความสามารถทางสติปัญญาไม่เท่ากัน เด็กบางคนมีสติปัญญาดีโดยธรรมชาติ บางคนมีสติปัญญาปานกลาง และบางคนมีสติปัญญาไม่เท่าเทียมคนอื่น เด็กที่มีสติปัญญาดี ไม่ต้องใช้ความพยายามมากก็สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในอนาคต เด็กที่มีสติปัญญาปานกลางก็สามารถพัฒนาได้ แต่การพัฒนาต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งปัจจุบันเริ่มเป็นที่ยอมรับว่าการให้เด็กเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยการเปิดเพลงไว้ที่หน้าท้องของแม่เพื่อให้เด็กที่อยู่ในครรภ์ได้รับฟัง จะทำให้เกิดมาเป็นเด็กที่มีอารมณ์ดี ไม่มีอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย จึงต้องสร้างเด็กให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่พึงจะเป็น คือ เป็นคนดีของชาติและเป็นคนมีวินัย

มาตรา ๕๔ วรรคสาม “รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย”

ความคาดหวังในการปฏิรูปการศึกษา คือ การสอนเด็กให้มีพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อการใฝ่หาความรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสอนให้มีวิธีการศึกษาหาความรู้ตามที่ต้องการได้ เพราะปัจจุบันความรู้สามารถแสวงหาได้ด้วยตนเองอย่างสะดวกรวดเร็วจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคสมัยใหม่ ครูไม่จำเป็นต้องเป็นหลักในการถ่ายทอดความรู้อีกต่อไป แต่ครูต้องปลูกฝังให้เด็กรู้จักใฝ่หาความรู้ตั้งแต่เด็ก ต้องรักการอ่าน โดยในอนาคตอาจปลูกฝังให้รักการฟังด้วย เพราะปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้จากการอ่านไปเป็นการฟังจากเสียงด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น จึงต้องสอนและปลูกฝังให้เด็กรู้จักการใฝ่หาความรู้ รู้จักรับผิดชอบ มีวินัย เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน และเป็นหลักในการพัฒนาประเทศชาติได้

นอกจากนี้ เนื่องจากรูปแบบการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมาก แต่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารุ่นใหญ่อยู่ในหน่วยงานราชการ ซึ่งยึดติดอยู่กับกรอบของราชการที่ถูกกำหนดไว้มาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้ไม่สามารถมองทะลุปัญหาได้ และการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งรัฐไม่สามารถลงทุนได้ทั้งหมด การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องใช้พลังการมีส่วนร่วมจากคนที่อยู่นอกวงการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งรัฐ ส่วนกลาง ท้องถิ่น และภาคเอกชน โดยคำว่า “ภาคเอกชน” หมายถึงใครก็ตามที่ไม่ใช่รัฐ และอาจจะเรียกแตกต่างกัน เช่น ชุมชน สมาคม หรือบริษัทห้างร้าน เป็นต้น

ส่วนการออกกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาตินั้น การที่องค์กรแต่ละแห่งเริ่มมีการเตรียมการเพื่อจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นเรื่องที่ดี แต่การจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติไม่ควรแยกเป็นส่วนๆ เพราะจะทำให้อำนาจและการวางกฎเกณฑ์แยกออกไป ควรรวมไว้ที่เดียวกัน เพื่อให้มีเป้าหมายร่วมกันในการวางแผนการศึกษาของชาติ และมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน มีการตรวจสอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยขับเคลื่อนและผลักดันให้หน่วยงานระดับจังหวัดส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้อำนาจในการบังคับบัญชาหรือใช้อำนาจในการเลื่อนลดปลดย้าย เพราะจะทำให้ครูต้องอยู่ใต้อาณัติของคนที่ไม่ได้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาอย่างแท้จริง ต้องส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กต่อไป

มาตรา ๕๔ วรรคสี่ “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

คนที่มีความสำคัญในความสำเร็จของสังคมได้มาจากในวงราชการที่ไม่ว่าจะมอบหน้าที่หรือภารกิจใดให้คนเหล่านั้นปฏิบัติ ก็จะสามารถเติบโตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ แตกต่างจากผู้ที่ไม่มีวินัย และไม่มีความสำเร็จในความสำเร็จ ต่อให้มีผู้อุปถัมภ์ค้ำชู ก็ไม่ประสบความสำเร็จและไม่

เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ หรือคนที่เก่งและมีความฉลาด หากไม่มีวินัย ไม่มีสำนึกความรับผิดชอบซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ก็ไม่สามารถเรียกว่าเป็นคนดีได้ เพราะสามารถใช้ความเก่ง และความฉลาดของตัวเองก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความเสียหายให้แก่ประเทศชาติได้มากกว่าคุณธรรมตาทั่วไป

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวิชาการ คือ “สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน” ซึ่งมีความมุ่งหมายที่ต้องการเน้นว่า ไม่สามารถบังคับให้เด็กเรียนวิชาการเหมือนกันทุกคน แต่ต้องเป็นการเรียนตามความชอบและความถนัดของเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนมีความเก่งแต่ละด้านไม่เหมือนกัน เช่น บางคนเก่งด้านศิลปะหรือการวาดรูป ก็สามารถประกอบอาชีพจนร่ำรวยและสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้ ดังกรณีตัวอย่างของแวนโก๊ะและปิกัสโซ เป็นต้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องบังคับเด็กให้เรียนเก่งวิชาฟิสิกส์ เคมี หรือคณิตศาสตร์เหมือนกันหมดทั้งประเทศ แต่ให้เด็กเลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง ใครถนัดด้านไหนควรส่งเสริมด้านนั้น บางคนเลือกเรียนตามความต้องการของพ่อแม่ ไม่ได้เลือกเรียนสาขาวิชาที่ตนเองถนัด เมื่อจบออกมาก็เลือกประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ได้เรียนมา เช่น พ่อค้า เจ้าของร้านอาหาร หรือนักร้อง เป็นต้น จึงเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่ได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เสียทั้งเงินและเวลาเพื่อที่จะสร้างเด็กให้จบปริญญาตรีในสาขาที่ไม่ใช่ความถนัดและความชอบของตนเอง แต่เลือกเรียนตามค่านิยมของสังคมที่ผิด เพราะสังคมทำให้เกิดความรู้สึกว่าต้องเรียนสาขาที่สามารถขีดหน้าชูตาพ่อแม่ แต่สุดท้ายกลับสร้างความผิดหวังให้พ่อแม่

มาตรา ๕๔ วรรคห้า “ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน”

มาตรา ๕๔ วรรคหก “ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สิ้นเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว”

มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา “(๒) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

ผู้ที่ไม่พร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ขาดแคลนทุนทรัพย์ แต่มีสติปัญญาและต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รัฐต้องเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนให้สามารถเรียนต่อได้ โดยเงินค่าใช้จ่ายการศึกษาให้หมายรวมถึงเงินค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำรงชีพ ไม่ใช่เฉพาะค่าเล่าเรียน ซึ่งเป็นความมุ่งหวังของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฯ ว่าเงินหรือฐานะต้องไม่ใช่ปัจจัยที่เป็นเหตุให้คนไม่สามารถเรียนได้ โดยเป้าหมายของเงินกองทุนนี้ไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะผู้เรียน แต่คำนึงถึงการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพของครูด้วย โดยเฉพาะครูหรือพี่เลี้ยงระดับการศึกษาปฐมวัย เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูเป็นส่วนใหญ่ของประเทศจึงควรผลิตครูในสาขาปฐมวัยให้มากขึ้น และภาครัฐควรกำหนดอัตราให้โรงเรียนมีครูปฐมวัยอย่างน้อยโรงเรียนละ ๑ คน เพื่อส่งเสริมและขยายความรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมในระดับประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับดูแลครู ควรกำกับดูแลให้ครูมีใจมุ่งอยู่กับการเรียนการสอน และให้ครูอยู่กับเด็กให้มากที่สุด ไม่ควรมีปัญหาว่าครูทิ้งโรงเรียนหรือทิ้งเด็ก และหากต้องการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครู ควรจัดทำในช่วงปิดภาคเรียน

ทั้งนี้ การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคหก อาจจัดตั้งเป็นกองทุนเดี่ยว แต่มีวัตถุประสงค์ทั้ง ๒ ประการ และใช้ฐานข้อมูลทะเบียนคนจนที่รัฐมีอยู่แล้ว โดยอาจเขียนพวงไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ขึ้นอยู่กับการจัดทำรายละเอียดในกฎหมายเพื่อรองรับกองทุนดังกล่าว โดยมีความเห็นว่าควรเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างแท้จริง และควรเป็นกองทุนแบบให้เปล่า เพื่อไม่ให้เป็นการผูกพันและเป็นการสร้างนิสัยที่ไม่ดีให้แก่ผู้รับทุนในการหาทางหลีกเลี่ยงการใช้ทุนคืน ในลักษณะเดียวกันกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา “(๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู”

ส่วนที่มีความสำคัญที่สุดคือครู ครูในปัจจุบันมีความตั้งใจในการสอนค่อนข้างน้อย เนื่องจากการที่ครูจะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพต้องทำผลงานเพื่อขอรับการประเมิน ไม่ได้เป็นการประเมินตามสภาพจริง ทำให้ครูต้องเตรียมเอกสารจำนวนมากเพื่อเข้ารับการประเมิน และมีวิธีการประเมินที่ยุ่งยาก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพเด็ก ไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ในปัจจุบันมีครูอยู่จำนวนไม่มากนักที่เป็นครูที่ดี มีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีความเสียสละและอุทิศเวลาให้แก่เด็ก ครูจำนวนหนึ่งอาจจะมีความกังวลและให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นมากกว่าการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อประเมินวิทยฐานะ การสร้างความพึงพอใจให้แก่หน่วยกำกับควบคุม การย้ายกลับภูมิลำเนา เป็นต้น ครูจึงมีภาระงานอื่นมากจนทำให้ไม่มีเวลาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็ก แม้ว่ารัฐจะสร้างกลไกในการกำกับดูแลการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ แต่ไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นได้

นอกจากนี้ การผลิตครูในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูจำนวนมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้ที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พลัดจากการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาอื่น แต่กระบวนการผลิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลให้ความสำคัญเฉพาะด้านด้านวิชาการที่ต้องใช้ในการเป็นครู ภายใต้การกำกับของคุรุสภาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักสูตรวิชาชีพครู ดูแลหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดสาขาวิชา กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และดำเนินการจัดสอบ หากสถาบันอุดมศึกษาใดไม่ประสงค์ให้มีการจัดสอบ ต้องให้คุรุสภามีอำนาจในการกำหนดหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งควรเป็นองค์กรที่สามารถสร้างองค์ความรู้ กลับไม่สามารถทำได้เนื่องจากต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรวิชาชีพทุกสาขา ซึ่งในปัจจุบันองค์กรวิชาชีพกำลังมีบทบาทเพิ่มขึ้น และมีการรวมตัวกันมากขึ้น แต่ตามหลักการแล้ว องค์กรวิชาชีพมีวัตถุประสงค์สำคัญในการดูแลผู้ประกอบวิชาชีพให้ได้มาตรฐานเท่านั้น ซึ่งหากสถานการณ์ยังดำเนินต่อไปเช่นนี้ ในอนาคต ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า คุณภาพการศึกษาของประเทศจะยิ่งต่ำลง เพราะสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาได้

มาตรา ๔๐ ใน (ร่าง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. จึงกำหนดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของบุคคลว่าจะต้องไม่ถูกจำกัด แต่สามารถควบคุมวิชาชีพได้ โดยกำหนดไว้ว่าองค์กรวิชาชีพจะกระทำการใดให้เป็นการขัดขวางหรือก้าวกายการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไม่ได้ คุรุสภามีสิทธิที่จะทำการทดสอบความรู้ได้ภายหลังจบการศึกษาและต้องการประกอบอาชีพ แต่ไม่มีสิทธิและไม่มีอำนาจในการกำหนดหลักสูตรและรับรองสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษามีกระบวนการในการตรวจสอบและกำกับ

มาตรฐานโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอยู่แล้ว รวมทั้งมีอิสระและเสรีภาพทางวิชาการเพื่อทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพที่จะเป็นผู้กำกับดูแลมาตรฐานหลักสูตร แต่มีหน้าที่ในกำกับดูแลเรื่องมาตรฐาน และทัศนคติของความเป็นครู รวมทั้งสร้างครูให้มีความรักและความผูกพันในวิชาชีพครู ทั้งนี้ ผู้ที่จะมาเป็นครูไม่ควรเป็นผู้ที่เรียนจบในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หรือสาขาใดก็ได้ แต่ต้องเป็นคนที่มีความคิดและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ซึ่งครูสภาควรมีบทบาทหน้าที่ในการจัดฝึกอบรมก่อนผู้เรียนจบการศึกษา หรือก่อนที่จะให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

มาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา “(๔) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่”

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบว่าหลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างเชิงพื้นที่และความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กเป็นหลัก การจัดทำหลักสูตรจึงไม่เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มีความแตกต่างตามเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตร แต่เน้นบทบาทหน้าที่การบังคับบัญชา การกำกับดูแล รวมทั้งกำหนดกลไกให้ครูต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้ครูไม่อยู่ในฐานะที่จะดูแลตัวเองได้

(ร่าง) รัฐธรรมนูญฯ ต้องการให้ผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจหลักการนี้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้ เพราะกลไกการศึกษาของประเทศแยกออกเป็นแห่งหรืออาณาจักร โดยทุกอาณาจักรมีเป้าหมายของตนเองและอยู่เฉพาะภายใน ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก และไม่ให้ความสำคัญกับแนวทางหรือวิธีการสร้างเด็กตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ ส่งผลให้การพัฒนาศึกษาของชาติไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ควรจะเป็น จึงควรมีผู้รับผิดชอบหลักและต้องมีคนเริ่มต้น โดยต้องเป็นการคิดแบบหลายกำแพง ไม่มีแห่ง ไม่มีกระทรวง ไม่มีสังกัด แต่คิดถึงเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งทุกคนต้องร่วมกันใช้ประสบการณ์และความรู้ เพื่อหาวิธีการและกระบวนการในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ก่อนที่จะพิจารณาหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละแห่ง โดยต้องมีการประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงาน เพราะการเชื่อมโยงเป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของประเทศ อย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่าองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละด้านอาจมีความจำเป็นต้องมีอยู่ แต่ต้องทำตามกลไกที่สร้างขึ้นและปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน จึงจะสามารถจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเป้าหมายสู่การพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพได้อย่างสมบูรณ์

มาตรา ๒๖๑ “ในการปฏิรูปตามมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง”

มาตรา ๒๖๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จภายในสองปี ในขณะที่การปฏิรูปประเทศด้านอื่นกำหนดให้ออกกฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิรูปภายในหนึ่งปี เหตุที่กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปี เนื่องจากกลไกในการปฏิรูปการศึกษาไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลา

อันสั้น การปฏิรูปการศึกษาไม่สามารถอาศัยใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ชี้ได้ ดังนั้น ผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการปฏิรูปการศึกษา จึงไม่ควรเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะจะทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง แต่ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการศึกษาเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ รวมทั้งคำนึงถึงประโยชน์ด้านการศึกษาที่จะเกิดกับประเทศชาติเป็นหลัก คำนึงถึงผู้เรียนและครู โดยร่วมกันคิดหาแนวทางและวิธีการที่ดีที่สุดก่อนพิจารณามอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบ ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานกลาง เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

